

CATALOGUL BIBLIOTECII CONTELUI MIKÓ IMRE

Szegedi Éva*

Abstract: *The article explores the private library of Count Imre Mikó, a 19th century Hungarian statesman and intellectual from Transylvania. It examines the historical significance, structure, and thematic breadth of his book collection, preserved today in the Special Collections of the „Lucian Blaga” Central University Library in Cluj-Napoca.*

Count Mikó's library is a reflection of his vast cultural knowledge and intellectual pursuits. Educated in Aiud and involved in politics and academia, Mikó cultivated a library that spanned numerous disciplines, with over 2,900 titles and approximately 5,100 individual items. The books, dating from the 16th to the 19th century, cover a broad range of subjects: classical literature, theology, law, history, natural sciences, philology, and politics. Thematically, his collection reveals a deliberate emphasis on Enlightenment and Reform-era authors, Hungarian nationalism, and classical education. Mikó was deeply influenced by Kantian philosophy and collected significant German, French, Latin, Hungarian, and some English and Italian works.

The catalog, written largely in Mikó's own hand, demonstrates his meticulous organization and deep engagement with the works he owned. Beyond its academic value, the library had a social function, as Mikó used it to support education and cultural development among the Transylvanian elite.

Although not encyclopedic, the library reflects Mikó's personal intellectual interests and positions him as a key figure in 19th century Hungarian cultural and political life. His collection testifies to the shift from private to increasingly public cultural resources, and from feudal to civic-minded intellectual engagement.

Keywords: aristocratic libraries, catalogs, Count Imre Mikó, 19th century, Transylvania.

*Biblioteca este monument național, aduce
glorie aceleia care o păstrează pentru patria sa.*

(Bettina von Arnim, 1847)

Majoritatea bibliotecilor aristocrate datează din secolul al XVIII-lea, dar creșterea mai semnificativă a numărului lor a început în secolul al XIX-lea, atunci când moda colecționării cărților rare din Europa occidentală a ajuns și în țara noastră. Nobilii noștri cumpărau publicații istorice și geografice, evident, cu prioritate din Ungaria – nu exista bibliotecă în rândul nobilimii din care să lipsească autori ca: Pray György, Bél Mátyás sau Schwandtner. În secolul al XVIII-lea, interesul pentru

* Bibliotecar, dr., Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca; e-mail: eva.szegedi@bcucluj.ro.

literatura Iluminismului a ajuns, cu transmitere pe filiera vieneză, și la nobilii noștri, aceștia colecționând cu precădere operele de gen ce circulau în spațiul european (Rousseau, Voltaire, Diderot, Fénelon, Lafontaine)¹. A fost o perioadă plină de contradicții, noua lume în formare, în ascensiune, exista alături de cea veche, în curs de dispariție, dar cu poziții încă puternice. Baza ideatică a noului program cultural devenise Iluminismul, apoi Liberalismul, ce avea la bază conceptul de ordine. Baza socială și susținătorii erau nobilii de rând, intelectualii, precum și o parte din aristocrație. Se schimbaseră relațiile de interes ale culturii, în timp ce pe vremea feudalismului ea era dominată de interesele particulare (cler, județ, oraș etc.) și personale (nobili, prelați), mișcarea naționalistă a adus în prim plan activitățile comunitare care slujeau popularizarea culturii mai cuprinzătoare și naționale². S-a schimbat și rostul colecțiilor, începând cu sfârșitul secolului al XVIII-lea păstrarea tradițiilor, salvarea culturii și fundamentarea conștiinței naționale deveniseră scopurile principale. Tot mai multe biblioteci particulare își deschideau porțile, devenind publice, mai multe personalități au recunoscut necesitatea colecțiilor publice, fiindcă cele particulare nu mai puteau sprijini în mod corespunzător rezolvarea problemelor naționale sau sociale, ce devin în vogă și câștigă teren.

Szarvas Margit³ susținea că bibliotecile din secolul al XVIII-lea erau dominate de clasicii antici, toți scriitorii din lumea antică puteau fi regăsiți, chiar și manuscrisele lor în limba originală, în secolul al XIX-lea, în schimb colecționarea cărților vechi maghiare devenise deja sistematică. Odată cu progresul vieții intelectuale cultura cărților cunoștea, de asemenea, o dezvoltare, cărțile – ca și alte publicații – începuseră să sporească în număr, se înființau tipografii, distribuția era efectuată de librării oarecum independente. La începutul secolului comerțul în domeniu se afla sub o puternică influență germană, tipografii și editorii germani fiind cei care au pus bazele temeinice ale comerțului cu cărți din Transilvania. Scriitorii maghiari își finanțau încă singuri publicarea operelor, căci librării nu se angajau să publice cărți maghiare – publicațiile subvenționate fiind în primul rând de limbă germană⁴. Limba de comunicare normală în regiunea central-europeană era latina, aceasta fiind în Ungaria și limba oficială, respectiv, limba de comunicare în domeniul științei și al administrației publice până în anul 1844. Latina s-a marginalizat, în schimb, în comunicare, limba germană luându-i locul în paralel⁵. Nobilimea era obligată să cunoască limba latină, altminteri nu putea participa la viața politică. Datorită ascensiunii literaturii vernaculare găsim în număr crescând autori antici publicați în

¹ Trócsányi Zoltán, *Főúri könyvtárak*, „Könyvtári Szemle”, nr. 17, 1935, p. 132.

² Jankovich Miklós, *a gyűjtő és mecénás, 1772–1846*, Belitska-Scholtz Hedvig (coord.), Budapest, Akadémia Kiadó, 1985, p. 11.

³ Szarvas Margit, *Magánkönyvtáraink a XVIII. században*, Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára, 1939.

⁴ Steinhofér Károly, *A könyv története*, Budapest, Lampel R. Kk., 1915, p. 98.

⁵ Monok István, *A párizsi könyv elterjedése Közép-Európában (15–18. század)*, în vol. *Pedagógia, oktatás, könyvtár*, Csóka-Jaksa Helga, Schmelcz-Pohánka Éva, Szeberényi Gábor (coord.), Pécs, PTE Egyetemi Kvt. és Tudásközp., 2014, p. 366.

limba germană și franceză⁶. Devenise evident că Europa se află în pragul unei noi ere în care dominante vor fi țelurile, interesele laice, iar toată viața culturală va avea lideri laici⁷. Studenții familiilor de nobili protestanți din Transilvania aveau acces mai direct la cultura europeană modernă, deoarece după terminarea studiilor din țară (la Cluj, Aiud sau Târgu Mureș) aveau de acum posibilitatea frecventării celor mai renumite universități germane, olandeze sau elvețiene. Cultura cărților din familiile de mari nobili poate fi considerată neatinsă de criză, deoarece membrii lor puteau urmări simultan marea schimbare ideologică a vremii, devenind primii purtători ai noii culturi literare, în desfășurare, din Occident⁸.

Aceste minunate biblioteci cuprinzând, de obicei, mai multe mii de volume s-au destrămat și s-au dispersat în mare parte în cursul secolului al XIX-lea. Din fericire au dăinuit foarte multe registre de evidență ale acestora, în baza cărora putem constata că bibliotecile castelane au luat ființă, de cele mai multe ori, nu doar la imboldul unor mofturi domnești, componența lor ne relatează despre intențiile profesioniste științifice-literare ale colecționarului. Bibliotecile particulare au dobândit o semnificație socială specială, datorită faptului că majoritatea deveniseră din ce în ce mai accesibile, de-a lungul acestei perioade, pentru savanții și scriitorii din rândul intelectualității burgheze, oferindu-le posibilitatea asimilării ideilor și cunoștințelor, metodelor de cercetare moderne. Acest comportament social al nobilimii era rezultatul rolului de mecena, însemnând aproape o obligație morală pentru ei⁹.

Cele mai valoroase surse pentru istoria lecturilor în materie de manuscrise și arhive pot fi considerate, probabil, cataloagele bibliotecilor particulare, registrele de cărți contemporane. Unul dintre aceste registre din secolul al XIX-lea este cel al contelui Mikó Imre, membru al grupului de lideri maghiari activi de la mijlocul secolului. Deák Farkas consideră că Mikó nu se aseamăna cu tinerii contemporani lui: studiile și le-a făcut, precum majoritatea tinerilor secui, la Aiud, iar acolo „a studiat în tot timpul trăit la colegiu atât de bine și cu atâta sârguință ca și partea mai bună a băieților secui. Apoi când în 1826 s-a apucat de «viață» ajungând la Cluj guvernator general de onoare, închiriasse cu luna o cămăruță în casa contelui Wesselényi István de pe șirul din piață, petrecându-și timpul, în afara treburilor oficiale, citind, scriind, învățând neconținut”¹⁰. Își petrecea, deci, timpul învățând cu sârguință, și nu fără folos, căci la vârsta de 32 de ani, în 1837, drept recunoaștere a meritelor sale deosebite, în urma alegerilor parlamentare și a confirmării princiare a devenit consilier guvernamental (*gubernialis consiliarius*) la cea mai importantă autoritate a statului,

⁶ Monok István, *Nyelvi és tartalmi változások a 18. századi arisztokrata könyvtárakban Magyarországon*, în vol. *Szín – Játék – Költészet*, Czibula Katalin, Demeter Júlia, Pintér Márta Zsuzsanna (coord.), Budapest, Nagyváradi, Partium-Pratea Egyesület, 2013, p. 67.

⁷ *Irodalom és felvilágosodás. Tanulmányok*, Szauder József (coord.), Budapest, Akadémia kiadó, 1974, p. 312.

⁸ *Ibidem*, p. 313.

⁹ *Ibidem*, p. 316.

¹⁰ Deák Farkas, *Néhai gróf Mikó Imre emlékezete*, „A Székely Művelődési és Közgazdasági Egyesület második évkönyve 1877-re”, Budapest, 1878, p. 34.

iar în 1847 a fost ales trezorier al Ardealului. „Susținea că lipsa de cultură și neștiința sunt cei mai mari dușmani ai națiunii, de aceea s-a îngrijit foarte mult de școli, îi sprijinea pe tinerii care plecau la academii și universități, îi ajuta pe preoții și dascălii sărmani, ținând din răspuțeri partea culturii și a marilor noastre instituții de propagare a vieții spirituale”¹¹.

Catalogul bibliotecii contelui Mikó Imre se află în Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, în fondul colecțiilor speciale, având cota Ms 260. Dimensiuni: 40 x 24 cm. Pe fața interioară a copertei se află o inscripție care a fost făcută, probabil, după achiziționarea și ordonarea manuscrisului în arhivele Societății Muzeului Ardelean (indicativul original: Erd. Muz.-Egyl. Kézirattár I. D. 5 Sz.) – autorul observației fiind, cel mai plauzibil, Kelemen Lajos –: „NB: Întregul volum este scris de mâna contelui Mikó Imre sau de cea a administratorului moșiei sale Toth Zsigmond. Scrisul celor doi este atât de asemănător, încât fără o analiză grafologică minuțioasă nu se pot deosebi.”. Catalogul este scrisul unei singure mâini, cu cerneală neagră, în ordine alfabetică: „Număr / Titlu / Număr individual / Număr volum”. Un lucru interesant este că organizarea alfabetică este reîncepută de trei ori. Primul grup conține titlurile până la nr. 784, cea mai recentă ediție datând din 1846, al doilea, cel mai scurt, cu titlurile până la nr. 1036, cuprinzând ediții mai cu seamă din anii 1847-48. Al treilea grup este cel mai bogat, în care nu au fost incluse edițiile de după anul 1853; de unde putem deduce că registrul a fost încheiat la mijlocul anilor 1850.

Registrul indică autorii și titlurile lucrărilor, respectiv locul și data editării, dacă acestea sunt cunoscute, în cele mai multe cazuri se menționează și formatul publicației. În general, datele bibliografice sunt inexacte și incorecte, de multe ori incomplete, cu multe abrevieri. Unele titluri prea lungi (mai cu seamă în limba latină) apar oarecum prescurtate. Constatarea numărului de exemplare este anevoioasă, deoarece câte un titlu apare de mai multe ori în registru. Găsim adesea referiri precum: vezi și la un alt autor, un alt titlu – în asemenea cazuri numărul titlurilor și a volumelor nu coincid, ceea ce îngreunează stabilirea unei statistici exacte în privința repertoriului general. Dacă potrivit numerotării curente registrul conține 2898 titluri, la o analiză mai atentă ne dăm seama că în mai multe locuri au fost sărite sau repetate numere, astfel că făcând un total al înscrisurilor putem vorbi despre 2.945 titluri. În cazul acestor cărți, reviste, se poate întâmpla să găsim dubluri sau tomurile unor opere în mai multe volume să fie înregistrate ca titluri individuale, iar în unele cazuri lista conține și coligate. Numărul exemplarelor poate fi estimat la 5.120, iar numărul volumelor este de 4.846. În cele ce urmează vom radiografia aspectele ce vizează aria temporală și pe cea geografică, de proveniență a colecțiilor, iar în cursul analizei calitative vom vorbi și despre varietatea lingvistică și tematică a colecției.

În privința anilor de editare a documentelor înregistrate putem vorbi despre cărți apărute în secolele XVI–XIX. Potrivit registrului, cele mai vechi două volume se

¹¹ *Ibidem*, p. 39.

leagă de numele lui Martinus Becanus¹² – din anul 1513, dar anul nașterii autorului este 1563, astfel că este mai verosimilă ideea unei greșeli de transcriere, anul apariției volumelor fiind 1613. Prin urmare cea mai veche operă din registru este un volum datat din 1514: *Vite Plutarchi Cheronei post Pyladen Brixianum longe diligentius repositae*¹³. Amintim dintre publicațiile din secolul al XVI-lea: Antonio Bonfini: *Rerum Hungaricarum decades* (Basileae, 1568)¹⁴, lucrarea lui Johannes Brenz (Brentius) apărută în anul 1544 la Frankfurt¹⁵, *Godofredus*, Dionisius: *Corpus Juris Civilis* (Lugduni, 1585)¹⁶, Baranyai Decsi János: *Syntagma Institutionum Juris Imperialis et Hungarici*¹⁷ (Claudiopoli, 1593), Erasmus Rotterdamus: *Chiliades Adagiorum, opus integrum et perfectum* (1540)¹⁸, operele clasice ale lui Herodot și Homer¹⁹, precum și Machiavelli: *De Officio Viri Principis*²⁰ (1599). Mai găsim opere de Martin Luther, Melanchthon, Plinius, Seneca, Tacitus, Tucidide. Numărul total al publicațiilor din secolul al XVI-lea este de 63. În privința locului editării lor trebuie amintit în principal Lugduni Batavorum (Leiden), de asemenea apar cel mai des Frankfurt, Wittenberg, Heidelberg, Basel, Geneva, Leipzig, Antwerpen și Londra.

Numărul publicațiilor apărute în secolul al XVII-lea ajunge la 231 de volume, limba dominantă fiind, în continuare, latina, dar găsim printre ele, din ce în ce mai des și publicații de limbă germană și maghiară. Printre cele scrise în limba maghiară găsim lucrări editate la Cluj, semnate de Pápai Páriz Ferenc (1696)²¹, *Biblia* în traducerea lui Károli Gáspár, tipărită de Misztótfalusi Kis Miklós în anul 1683²², precum și lucrările: *Secretul secretelor (Titkok titka)* de Geleji Katona István din anul 1645²³ și *Călăuză către calea științei credinței creștinești și apostolice și pentru readucere pe drumul cel bun (Igaz Keresztyényi és Apostoli tudományi vallás útára vezető és az elítélévedéstől jó útban hozó kalauz)* apărută la Cluj în anul 1679²⁴, cu mențiunea: „Cu dedicația olografă a autorului pentru principesa Bornemissza Anna”. Se adaugă de asemenea lucrările: *Învățămintele pentru religia creștină și credința cea adevărată (Az Keresztyéni religiora és igaz hitre való Tanítás)* de Johannes Calvinus în traducerea lui Szenczi Molnár Albert din anul 1624²⁵, respectiv, volume apărute în

¹² Vezi pozițiile 808 și 999, MS 260 – Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” – Cluj-Napoca.

¹³ MS 260, nota nr. 965.

¹⁴ MS 260, nota nr. 1285.

¹⁵ MS 260, nota nr. 1293: *Commentarius in Epistolam Pauli ad Philemonem et in historiam Esther*.

¹⁶ MS 260, nota nr. 1375.

¹⁷ MS 260, nota nr. 1368.

¹⁸ MS 260, nota nr. 177.

¹⁹ MS 260, nota nr. 298, 317–318, 878.

²⁰ MS 260, nota nr. 918.

²¹ MS 260, nota nr. 547.

²² MS 260, nota nr. 1255.

²³ MS 260, nota nr. 1009.

²⁴ MS 260, nota nr. 1010.

²⁵ MS 260, nota nr. 1317.

traducerea lui Teleki Mihály și Apafi Mihály²⁶. Alături de autorii clasici, aflăm și publicații cu tematică teologică, spirituală, dar găsim din ce în ce mai multe volume având drept subiect istoria și științele juridice, ceea ce indică un interes al colecționarului pentru acest domeniu. Tipografiile în care au fost editate aceste publicații se află mai ales pe teritoriul Germaniei, în orașe precum: Leipzig, Frankfurt, Wittenberg, Bremen, Jena, Hannoviae (Hanau), și în Olanda: Lugduni Batavorum (Leiden), Amsterdam, Trajecti ad Rhenum (Utrecht), în Austria: Pottendorf, Viena și în tipogrfii din Transilvania: Cluj, Alba Iulia.

Mai mult de o treime dintre cărțile menționate în catalog sunt publicații din secolul al XVIII-lea. Putem observa o creștere semnificativă a volumelor de limbă germană în defavoarea celor latinești, cu toate acestea cele din urmă rămânând majoritare. Titlurile de limbă maghiară sunt în jur de câteva sute și încep să-și facă loc operele scrise în limbile franceză, italiană și engleză.

În privința locului tipăririi, orașele din Germania și Austria ocupă primele locuri: Viena, Leipzig, Berlin, Göttingen, Frankfurt, Königsberg, dar și orașele din Ungaria și Transilvania sunt de asemenea, prezente: Buda și Pesta, Cluj, Sibiu, Târgu Mureș, Kosice, Levoča (azi în Slovacia), Debrețin, Trnava (azi în Slovacia), Bratislava. Nu trebuie să omitem orașele elvețiene Geneva și Basel, nici Praga și Parisul. Tipăriturile din Italia au ieșit de sub tiparnițele din Florența, Roma, Bologna, Napoli și Trieste. Multe scrieri nu conțin, desigur, locul apariției, astfel că nu putem oferi date exacte în privința acestora.

Cea mai importantă parte a catalogului o constituie tipăriturile din secolul al XIX-lea, deși putem vorbi doar despre prima jumătate a secolului, căci registrul a fost întocmit în anii 1850. Cărțile de limbă germană și maghiară au câștigat teren și a crescut numărul celor de limbă franceză, iar latina devenise din ce în ce mai marginalizată. Fenomenul trebuie corelat, desigur, cu pierderea statului lingvistic dominant al acestei limbi, vreme de multe secole socotită limba de cancelarie, limba cultă. Locul acesteia este preluat de limbile naționale sau ale altor puteri europene ce își fac loc pe harta continentală și își impun dominația inclusiv la nivel cultural. Nu puteau lipsi din catalog nici lucrările autorilor contemporani, cum ar fi: Csokonai, Fáy András, Kölcsey, Kazinczy, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Tompa, fiind prezenți, totodată, marii autori ai perioadei reformelor: lucrări de Széchenyi, Kossuth, Eötvös, Wesselényi. În privința locului editării cele mai multe publicații provin, desigur, din teritoriile germane: Leipzig, Viena, Stuttgart, Frankfurt, Berlin, Göttingen, Hamburg, Tübingen, Gotha, Königsberg, München, Weimar, Mannheim. Cărțile de limbă maghiară au ieșit, mai ales, din tiparnițele din Pesta și Buda, deși cele din Cluj au, de asemenea, un rol semnificativ, dimpreună cu cele editate la Aiud, Sibiu, Târgu Mureșul și Oradea.

Faptul că Mikó a dobândit o cultură atât de vastă și modernă se datorează unui complex de factori favorabili educației primite, studiilor sale universitare, prietenilor,

²⁶ MS 260, notele nr. 2862, 2869.

călătoriilor, activității sale academice și în cadrul asociațiilor, funcției ministeriale, dar în primul rând lecturilor sale. Efectul lecturilor nu se manifesta izolat, el se îmbina armonios cu experiențele personale. În alegerea lecturilor era influențat de alte evenimente, orizontul propriu de interes livresc, împletit cu evenimentele din viața trăită, înainte de toate activitatea sa literară și politică.

Este cunoscut și repertoriul tematic al lui Mikó păstrat, de asemenea, la Biblioteca Unversitară Centrală din Cluj (Ms 261). Volumele au fost orânduite în 34 de grupe și se poate observa că titlurile din lista scrisă de prima mână se regăsesc în catalogul alfabetic, în schimb completările nu figurează acolo. Explicația poate fi și faptul că este vorba, în mare parte, de cărți apărute la sfârșitul anilor 1850, respectiv la începutul anilor '60. Sunt prezente, în număr mai mic și lucrări apărute în secolele anterioare, achiziționate, probabil, în această perioadă de către Mikó. Indicele funcționează și ca sumar, înmănunchează în ordine alfabetică diferitele specialități, fiind menționat și locul în bibliotecă, respectiv așezarea pe raft a cărților.

Câteva sintagme sunt ilustrative pentru o încadrare tematică a materialelor, Almanach – Calendaria – Schematismi. Acest grup conține în primul rând calendare (ilustrate) de limbă maghiară și germană din anii 1830–1850, dar depistăm și câteva din secolul al XVIII-lea.

Archaeologia – Mythologia – Historia litteraria. Aici regăsim volumul in quarto a lui Jacobus de Strada: *Thesauri Antiquitatum Epitome ex. Musaeo* – Lugduni (Leiden), 1553, *Illustrierte deutsche Adelsrolle des 19. Jahrhunderts* – Leipzig, 1860, 1–10 Lieferung, 8 r., și opera intitulată: *Date despre istoria artei (Adatok a művészet történetéhez)* de Ormós Zsigmond, apărută la Pesta în anul 1859.

Arithmetica – Geometria – Mathesis – Astronomia – Architectura – Hydrotechnia – Tactica militaris cuprinde majoritatea operelor tratând tehnica construcției de drumuri în limbile germană, italiană și maghiară. Tot aici a fost înregistrată *Arithmetika* (1701) lui Tolvaj Ferenc apărută la Levoča (azi în Slovacia), respectiv *Arithmetica sau meseria calculării (Arithmetica vagy számvetésnek mestersége)* de Maróthi György, ediția din 1743, precum și ediția a doua, apărută în 1763 la Debrecin. Pe o listă-anexă mai putem vedea *Cartea invențiilor (Találmányok könyve)* de Jánosi Ferenc și Salamon Ferenc, precum și *Cunoștințe despre fortificații (Az erődítés tudománya)* de Sztorkay Elek din 1848.

Auctores Classici graeci et latini. Mikó a avut dintotdeauna o preferință pentru scrierile clasicele antice, le colecționa volumele cu grijă deosebită, iar în scrierile sale făcea adesea referiri la acești autori, dovadă că lectura cu interes a acestor tomuri și folosea lecturile acumulate pentru a-și desăvârși viziunea literară. Ca o confirmare, avem propria sa confesiune făcută în momentul donației acestei colecții, integral, bibliotecii Colegiului de la Aiud: „Din fragedă tinerețe purtând în suflet sentimentul unei adânci venerații față de literatura clasică: am găsit-o, am citit-o și începusem, din bună vreme, să-mi asum unele și altele. Mai târziu, văzând înclinația sufletească

asemănătoare a fiului meu: am dublat colecția”²⁷. Mai multe sute de opere pot fi înrolate în această categorie, autori precum Aristofan: *Plautus – a Brunckio latine redditus* (Cellae, 1784), Aristotel: *Aliorumque Philosophorum ac medicorum problemata* (Lypsia, 1633), Cicero: *Epistolae familiares, cum comment. Itubertini Clerici* (Venetiis, Bapt. De Tortis, 1485), Valerius Flaccus, Herodot, Homer, Horațiu, Ovidiu, Plinius, Quintilian, Sallustius, Seneca, Tacit, Virgiliu, Livius.

Biblia sacra. 14 volume aparțin acestui grup, iar *Biblia latina* – Nurnberge per Anton. Koberger 1478, 2 r. – se regăsește și în lista incunabilelor.

Botanica – Chemia – Mineralogia. 11 titluri, în principal de la începutul secolului al 19-lea de limbă germană și o operă de limbă maghiară: *Ierbarul maghiar (Magyar füvészköny)* a lui Diószegi Sámuel și Fazekas Mihály, Debrecin, edițiile din 1807 și 1813, fiind vorba despre o carte în două părți.

Dictionaria, Lexica – opera enciclopedica. Gramatica limbii germane, latine și franceze, precum și *Lexiconul maghiar despre înțelesul Sfintei Scripturi (Szent írás értelmére vezérlő magyar lexicon)* de Bod Péter, apărut în anul 1766. Dicționare: german-francez, italian-german, latin-maghiar, german-maghiar, englez-german; Finály Henrik și Régeni István: *Dicționar școlar latin-maghiar (Latin-magyar iskolai szótár)* Cluj, 1858; *Enciclopedia politicii și vieții sociale contemporane (Jelenkor politikai és társasélet encyclopédiája)* Pesta, 1858.

Diplomatica – Heraldica – Sphragistica – Numismatica – Statistica. 13 volume – lucrări de specialitate în limbile germană și latină.

Ephemerides – opera periodica. Periodice: numărul acestor reviste a crescut începând cu anii 1830: *Revista Enologică (Borászati lapok)*, *Revista Budapestei (Budapesti Szemle)*, *Busola (Delejtű)*, *Vocea Ardealului (Erdélyi Híradó)*, *Revista Economică (Gazdasági Lapok)*, *Monitorul de Cluj (Kolozsvári Közlöny)*, *Minerva, Convorbiri Naționale (Nemzeti Társalkodó)*, *Jurnalul de Pesta (Pesti Napló)*, *Revista bisericii și școlii protestante (Protestáns Egyházi és Iskolai Lap)*, *Ziarul de Duminică (Vasárnapi Újság)*, *Withaner Wiener Zeitschrift für Litteratur* – Wien.

Erotica. 9 titluri, din care două de limbă franceză, restul de limbă germană – tratează tema dragostei.

Funebres – Orationes. Lista textelor funerare, citite la moartea unor personalități cum ar fi: Bánffy László, Bánffy Thérézia, contele Bethlen Ádám, contele Bethlen Gergely, contesa Bethlen Klára, contele Gyulai Lajos, contele Teleki Pál etc.

Geographia – Atlantes – Itinerantium descriptiones. Întâlnim mai cu seamă titluri în limba germană, dar printre jurnalele de călătorie mai multe sunt de limbă maghiară.

Grammatica. Gramatica limbilor latină, maghiară și germană, dar găsim și regulile limbilor spaniolă, franceză, greacă, precum și pe cea a limbii engleze, iar din anul 1859 *Gramatica limbii finlandeze (Finn nyelvtan)* de Fábrián István. Pesta; două volume despre limba turcă Ján Matej Korabinský: *Versuch eines kleinen türkischen*

²⁷Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” – Cluj-Napoca. MS 5975.

Wörterbuchs. Bratislava (Pressburg) și Franciscus Mesquien Meninszky *Institutiones linguae turcicae cum rudimentis parallelis arabicae et persicae ... Vindobonae*, 1756, vol. I–II.

Historia. Teoria istoriei, istoria revoluțiilor europene.

Historia universalis. Istoria diferitelor țări: Anglia, Spania, Franța, Germania etc.

Historia naturalis: Științe ale naturii – 12 volume.

Hungarica. Aici sunt înșirate toate operele – indiferent de limba și apariția lor – al căror subiect are tangență cu maghiarii. Găsim lucrări de istorie, de științe juridice, de științe ale naturii sau de istorie a literaturii, precum și ediția din 1841 a *Ziarului de Pesta* enumerată tot aici. Categoria cuprinde și manuscrisele lui Alvinczi Péter și edițiile legislative ardelene, cum ar fi *Articuli Diaetales Transilvaniae Catharinae Brandenburgiae anni 1630*, la Alba Iulia, 1631 – rariss.; Bél Mátyás: *Hungariae antiquae*. Nürinbergae, 1723, rar.; operele lui Bod Péter; Czittinger David: *Specimen Hungariae Litterata*, 4. Francofurti et Lipsia, 1711, rar.; *Dacia Septicollis*, 12. Claudiopoli, 1735, rar. – la mai multe titluri găsim nota: vezi și la lucrări cu alte teme (ex. Vide Scripta historiam). Putem, prin urmare, afirma că anumite opere apar de mai multe ori în anuar. Dintre autorii autohtoni îi putem aminti pe Eötvös József, Kossuth, Kóváry László, Péczeli József, Pray György, Széchényi István, Görgey Artúr, Klapka György. O posibilă explicație pentru această dublă categorisire, ar putea fi depistarea mai facilă a surselor, în acest caz avem lucrări grupate pe istoria maghiarilor, de interes – cu siguranță – pentru colecționar, înregistrările fiind dublate la tematică lucrărilor, probabil pentru a nu fi omise la o analiză privind un subiect țintit.

Juridici libri. La tematică științelor juridice sunt aproape o sută de volume, cum ar fi: Andreae, Joannes: *Lectura super arbore consanguinitatis et affinitatis*. Lipsiae, 1580.; Beza Theodorus: *Tractatus de Polygamia*, Geneva, 1573; Bruns Georg: *Fontes juris romani antiqui*. Tubingae, 1860; Hoffmann Pál Lajos. *Sistemul dreptului roman valabil astăzi (A római magánjog rendszere mai érvényében)* Pesta, 1859, primul caiet.

Medicina – Chirurgia – Veterinaria – Diaetetica, grupează scrieri cu tematică farmaceutică și medicală, dovedind interesul pentru leacurile folosite în casă, utile în afecțiuni foarte răspândite: *Diaetetica pentru fumători (Diaetetica dohányzók számára)* Kosice. 1836, *Medicamento speciale de casă (Házi különös orvosságok)* Cluj 1763; *Pax corporis* de Pápai Páriz Ferenc apărută în anul 1764 la Cluj. Tot aici figurează și volumele de știință veterinară, despre vindecarea și îngrijirea cailor.

Miscellanea: despre corespondență, învățăminte morale, catehisme, cuvântări, copii după mai multe manuscrise, fotografii, modă, cărți de bucate.

Oeconomia – Technologia. Majoritatea lucrări din secolul al XIX-lea, având ca domeniu de interes agricultură, creșterea animalelor, grădinărit, viticultură.

Paedagogia. Cărți despre educația copiilor și etică: *Instruction d'un père à sa fille*, par M Puy Basle, 1766.

Philologia gallica et italica: această grupă este formată, printre altele, din operele complete ale lui Molière, Montesquieu, Voltaire, Rabelais, Byron, Shakespeare, Walter Scott (24 de volume).

Philologia germanica. Lucrări de beletristică, exclusiv în limba germană: almanahuri, antologii, piese de teatru ale oamenilor de litere celebri Lord Byron, Cervantes, Schiller, Goethe, Herder, August von Kotzebue, Christoph Martin Wieland, Molière, Shakespeare, Voltaire. Piesa Bánk bán de Katona József în limba germană, precum și Petőfi, Alex: *Dichtungen*, Leipzig, ediția din 1858.

Philologia hungarica. Găsim aici înșiruiți marii autori ai literaturii clasice maghiare cu romanele, piesele de teatru și volumele de poezie, în mare parte cele apărute în prima jumătate a secolului al XIX-lea: Arany János, Brassai Sámuel, Jókai Mór, Kazinczy, Kölcsey, Szász Károly, P. Szathmáry Károly, Vörösmarty, Csokonai, Aranka György, Dugonics András. *Povestea lui Ulisses*, 1780, Pesta; Fáy András, Gyöngyösi János, Kisfaludy Károly. Dintre traduceri amintim operele lui Virgiliu, Shakespeare, Voltaire.

O categorie de interes special pentru Mikó Imre a fost filosofia, Philosophia. Încă elev la colegiul din Aiud, a făcut cunoștință cu primele noțiuni filosofice din opera lui Kant, grație lui Köteles Sámuel, adept al filosofiei morale kantiene, care a avut o influență definitorie asupra lui Mikó. Catalogul reflectă perfect interesul lui Mikó, mai multe opere ale lui Immanuel Kant regăsindu-se în biblioteca sa, la fel ca și scrieri ale lui Wilhelm Traugot Krug, discipol al lui Kant. Dintre numele mari ale filosofiei clasice germane îi mai amintim pe Hegel și Schelling, respectiv lucrările lui Christian Wolff, ale cărui personalitate și învățăminte filosofice au avut un impact puternic asupra protestantismului ardelean și instituțiilor aferente.

Phisica – științele fizicii sunt prezente cu 25 de volume – opere în limbile germană și maghiară.

Poeta – Oratores – Epistolographi latini recentior aevi: Grotius, Hugo: *Epistolae*, Amstelodami, 1687, iar în completări figurează ca achiziție ulterioară lucrarea intitulată *Poemata et opuscula* de Janus Pannonius.

Politica. Conține în majoritate lucrări care tratează subiectul constituțiilor franceză, germană și spaniolă, sunt prezente în număr considerabil lucrări despre revoluția franceză, scrise în limba franceză.

Satyra – Ludicra. Agrippa Cornelius: *De incertitudine et vanitate scientiarum et artium* Lugduni, 1643 și *Die kleinen Leiden des Menschlichen Lebens – Plinius dem Jüngsten*, Illustriert von J. J. Grandville. Leipzig, Verlag von J.J. Weber, 1842.

Scripta historiam Revolutionis annorum 1848 u 1849 illustrantia. Apare ca tematică separată subiectul luptei pentru libertate de la 1848–49 reprezentată prin scrierile lui Kemény Zsigmond, Eötvös József, Klapka György, Kossuth Lajos, Szilágyi Sándor. Este interesantă această categorie, a revoluției pașoptiste, pe care o înregistrează separat și nu o cuprinde la categoria Historia. Explicația ar putea fi importanța pe care Mikó o acordă evenimentului, faptului că percepe revoluția ca pe ceva foarte important, cu efecte majore asupra vieții politice.

Theologia. Registrul operelor cu tematică religioasă are peste 200 de titluri, printre altele *Anthologiae sacra libri IV*, Lugduni din anul 1591; Opera în 7 volume a lui Johannes Calvinus: *Opera omnia theologica*, 1617, precum și o altă operă a lui

Calvinus: *Învățămintele pentru religia creștină și credința cea dreaptă*, tradusă de Szenczi Molnár Albert (*Az Keresztyéni religióra és igaz hitre való Tanítás*) – la Hanovia, 1624. Mai amintim, de asemenea, scrieri de Herepei Gergely, Otrokocsi Fóris Ferenc, Pápai Páriz Ferenc, Pázmány Péter, Martin Luther: *Commentarius in Daniele Prophetam*, Francofurti, rariss, Melanchthon: *Commentarius de anima*, Argentorati. Editio rarissima, precum și De Officio Principum, rar.

Scriptores historiae byzantinae. 13 volume despre istoria bizantină, cum ar fi: Basilii R.: *Imp. Exhortationum*, 1584. Editio Princeps., Chalcocondyle historiarum libri X, 1729.

Incunabula. Lista incunabilelor conține 15 opere în 14 volume.

Componența tematică a bibliotecii contelui Mikó Imre reflectă fidel măsura în care era el interesat de literatură și de unele ramuri ale științei. Dimensiunile grupurilor tematice demonstrează o extindere deliberată a stocului, beletristica și opere ale clasicilor antici constituind majoritatea, apoi urmează documente din domeniul istoriei, al științelor juridice și al politicii. Istoria religiilor și teologia sunt, de asemenea, prezente în număr mare, nu sunt neglijate nici categoriile filosofiei și lingvisticii.

Aria lingvistică a fondului dovedește faptul că Mikó cunoștea, în special, limbile latină, germană, franceză și cel mai probabil engleza și italiana. Nu am găsit surse care să ateste că ar fi apelat la traducători pentru a-l ajuta în lectura diferitelor documente; această bogăție lingvistică, extrem de diversificată, susține ideea că Mikó Imre era poliglot. Ar fi interesant de văzut în continuarea cercetării cine a mai avut acces la colecția sa sau dacă a împrumutat publicații unor apropiați, unor membri ai nobilimii maghiare, cei aflați în cercurile sale de interes politic/științific; a făcut schimb de idei pe baza lecturilor făcute ?

Biblioteca lui nu poate fi considerată drept una enciclopedică, deoarece ea a fost formată, de-a lungul anilor, conform necesităților personale, sfera de interes personal și-a pus amprenta pe colecția de cărți, ceea ce demonstrează fidel cultura sa de nivel european. Mikó a fost membru al clasei conducătoare maghiare de la mijlocul secolului al XIX-lea, demonstrându-și dimensiunile reale ale personalității sale prin elaborarea și aplicarea unei strategii și metode de conducere care s-au dovedit a fi corecte, dobândind în acest fel cea mai importantă recunoaștere a contemporanilor săi²⁸.

²⁸ Gróf Mikó Imre emlékülés, Kolozsvár, 2005. Október 8, Egyed Ákos, Pomogáts Béla, Tonk István (coord.), Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2006, p. 18.